

Motion till riksdagen 2005/06:K359

av Siv Holma (v) och Erling Wälivaara (kd)

Tornedalingar/kvärer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att låta utreda huruvida den officiellt erkända ursprungliga inhemska minoriteten tornedalingar/kvärer också kan erkännas som en urbefolkning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utredningen om tornedalingar/kvärer bör genomföras i samarbete med Norge och Finland.

Motivering

I Pajala bildades Kvänlandsförbundet den 19 juni 1999. Det är en samarbetsorganisation för tre länder; kvänerna i Norge, tornedalingarna/kväterna i Sverige och lapparna (lappalaiset) i Finland. Föreningens syfte är att forska i och bevara Kvänlandets kultur- och bosättningshistoria, dess språk och äganderättsfrågorna, av vilka det sistnämnda rör ägande och nyttjande till mark, vatten och naturtillgångar. De anser sig med stöd av historiska källor och urkunder vara en urbefolkning.

Eftersom befolkningen är bosatt inom tre länder finns det skäl att utredningen sker i samråd med de norska och finska staterna.

Det finns forskning som stärker uppfattningen om att denna befolkning bebott det nuvarande meänkieliområdet sedan mer än 1 000 år tillbaka. Redan på 800-talet härskade kvänerna i området under sin egen konung Faravid. (Egils saga). Enligt Egil Skallagrims berättelse sammanträffade Thorolf Kveldusson på sin skattekrävningsresa vintern 873/874 med ett sändebud från kväernas konung Faravid (som synes ha varit en svensk vikingakonung), vilken bad honom om hjälp mot karelerna, som härjade i hans land.

Av Västerbottens, Norrbottens och Lapplands historia framgår att det som i dag utgör Norrbotten under 1000- och 1100-talet befolkades av kvänerna, som troligen var ett finsktalande folk. Kvänerna verkar vara oberoende av den svenska kungamakten åtminstone fram till 1300-talet då de upphör att om-

Fel! Okänt namn på

nämnas i källorna. Troligen beror detta på att de är identiska med de birkarlar som fick rätt av kung Magnus Eriksson att driva in skatter från samerna.

Tornedalen var alltså bebott av finsktalande långt innan den svenska staten etablerade sig i Bottenviksområdet i början av 1300-talet. Kvänerna idkade under vikingatiden ömsom handel och ömsom krig med norska bondehövdingar. Vid 1000-talet utvidgade den norska kungamakten sitt inflytande till norra Norge och gjorde slut på bondehövdingarnas självständighet. Den svenska kungamaktens territorialisering av det finskspråkiga området inleddes med expansionen i södra Finland på 1200-talet. I början av 1300-talet hade motsvarande expansion nått Bottenviksområdet.

Olaus Magnus (kyrkans, påvens och konungens ombud) gjorde år 1519 en Norrlandsresa och besökte Pello i norr. Han beskriver Quenar, i folkmun kallade kainubor, som de som skötte transporter – körare av vagnar.

Det finns alltså motiv till att samla forskningen och utifrån denna klarlägga om den officiellt erkända ursprungliga inhemska minoriteten tornedalingar/kväner också ska erkännas som en urbefolkning.

Regeringen bör få i uppdrag att låta utreda huruvida den officiellt erkända ursprungliga inhemska minoriteten tornedalingar/kväner också kan erkännas som en urbefolkning. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Utredningen bör i enlighet med vad som ovan anföras genomföras i samarbete med Norge och Finland. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Stockholm den 4 oktober 2005

Siv Holma (v)

Erling Wälivaara (kd)